

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yksityisistä teistä annetun lain 93 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yksityisistä teistä annettua lakia väliaikaisesti siten, että nykyisten avustusehtojen estämättä voitaisiin metsätalouden toimintaedellytysten turvaamiseksi osoittaa avustusta valtion vuosien 2009—2011 talousarvion rajoissa sellaisille yksityisille teille, joilla on puutavarakuljetusten kannalta huomattava merkitys.

Esitys liittyy valtion vuoden 2009 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Suomalaisen metsäteollisuuden toimintaympäristö on muuttunut epävakaaaksi. Väliittömän uhkatekijän muodostavat Venäjän ilmoittamat ja osin jo käyttöön ottamat puun vientitullit. Jos Venäjä korottaa vientitulleja suunnitellulle tasolle, puun tuonti Venäjältä loppuu käytännössä kokonaan jo vuonna 2009. Tuolloin kotimaisen metsäteollisuuden käyttämästä puusta jäisi saamatta noin 15 miljoonaa kuutiometriä tuontipuuta. Kotimaisen puun käytön lisääminen ja tuontiriippuvuuden vähentäminen on välttämätöntä metsäteollisuutemme tuotantokapasiteetin säilyttämiseksi.

Kotimaisen puun käytön merkittävä lisääminen edellyttää liikenneväylien parantamista. Metsäteollisuuden ja metsäsektorin toimintaedellytystyöryhmä on väliraportissaan 15 päivänä helmikuuta 2008 ehdottanut vuosiksi 2009—2011 infrastruktuurihankkeisiin merkittävää lisärahoitusta.

Valtioneuvoston liikennepoliittisen selonteon liikenneverkon kunnossapito- ja kehittämissuunnitelmassa osoitetaan yksityistieavustuksiin vuosittainen 10 milj. euron lisärahoitus vuosille 2009—2011. Lisäpanostus kohdennetaan erityisesti puuhuollon turvaamiseen.

Puuhuollon turvaaminen edellyttää toimivaa kuljetusketjua metsästä tehtaaseen. Yksityisillä teillä on tässä ketjussa merkittävä osa. Yksityiset tiet voivat olla metsäteitä, jotka on tarkoitettu pääasiassa metsätalouden edellyttämiä kuljetuksia varten. Metsätien tekemiseen ja perusparannukseen voidaan valtion varoista myöntää yksityiselle maanomistajalle tukea siten kuin kestävän metsätalouden rahoituksesta annetussa laissa (1094/1996) säädetään. Tuella rahoitettavien töiden kustannuksista säädetään kestävän metsätalouden rahoituksesta annetulla asetuksella (1311/1996) ja kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain nojalla tehtävän suunnittelun ja puuntuotannon kestävyuden turvaamiseksi tehtävien töiden rahoituksesta

annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (nro 97/01). Tuen määräämistä varten maa on jaettu etelästä pohjoiseen kunnittain kolmeen vyöhykkeeseen. Metsätien tekemiseen myönnettävän tuen suuruus on vyöhykkeestä riippuen 20, 30, tai 40 prosenttia ja perusparannuksessa 40, 50 tai 60 prosenttia. Metsätien tekemisen keskimääräiset kustannukset ovat maa- ja metsätalousministeriön asetuksen mukaan vähintään varsitietä vastaavalla tiellä 5 050 euroa/km ja vähintään aluetietä vastaavalla tiellä 6 730 euroa/km. Metsätien perusparannuksen keskimääräiset kustannukset ovat 70 % vastaavan tieluokan keskimääräisistä rakentamiskustannuksista.

Vuodelta 1996 oleva rahoituslaki on tarkoitus korvata uudella, eduskunnan jo hyväksymällä kestävän metsätalouden rahoituslailla (544/2007), joka ei ole vielä tullut voimaan. Uuden rahoituslain säätämisen jälkeen rahoituksen myöntämisen edellytyksiä on jouduttu vielä tarkistamaan muun muassa metsätien tekemisen tuen osalta. Tältä osin eduskunnan käsiteltävänä on maa- ja metsätalousministeriössä valmisteltu hallituksen esitys laiksi kestävän metsätalouden rahoituslain muuttamisesta (HE 72/2008 vp). Komissio on edellyttänyt tien virkistyskäytön sallimista avustusta saavalla metsätiellä, ja uuteen lakiin on tarkoitus lisätä maksuttoman virkistyskäytön salliva uusi 29 a §. Kestävän metsätalouden rahoituslain mukainen metsätien tuki on tarkoitus säilyttää pääosin ennallaan. Tuen nimi on metsätien tekeminen, vaikka se sisältää sekä uuden metsätien tekemisen että yksityistien perusparannuksen.

Muutkin yksityiset tiet kuin metsätiet voivat olla osa puun kuljetusketjua. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan määrärahoista maksettavan valtionavustuksen saamisen edellytyksistä yksityisteiden pitoon säädetään yksityisistä teistä annetun lain (358/1962) 93 §:ssä. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan tiellä on oltava paikkakunnalla huomattava liikenteellinen merkitys tai 2 kohdan mukaan tien on oltava tarpeellinen

pysyvän asutuksen pääsytienä vähintään yhden kilometrin matkalla. Tien vaikutuspiirissä on oltava vähintään kolme pysyvästi asuttua taloutta. Avustus myönnetään metsäteistä poiketen tiekunnalle. Pykälän 2 momentin mukaan valtionavustusta ei myönnetä lainkaan tietynlaisille teille, kuten pelkästään maa- tai metsätalouskäytössä olevalle tielle tai tien osalle. Avustuksen lainmukainen enimmäismäärä on 75 prosenttia parannustyön todellisista kustannuksista. Hakemusten suuren määrän vuoksi avustuksen enimmäismäärä on todellisuudessa ollut noin 60 prosenttia kustannuksista.

Puun kuljetusreitteinä voi olla sellainenkin yksityistie, joka ei täytä edellä mainituissa kestävänsä metsätalouden rahoituksesta annetussa laissa tai yksityisistä teistä annetussa laissa säädettyjä valtionavustuskelpoisuuden edellytyksiä. Metsätalouden toimintaedellytysten turvaamiseksi on tärkeää, että tällaistenkin teiden tai niiden osien parantamista voitaisiin avustaa valtion varoista ja poistaa kuljetusreittien pullonkaulakohtia.

Jotkin yksityiset tiet voisivat periaatteessa olla oikeutettuja molemmista rahoituslähteistä saatavaan avustukseen. Eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen HE 72/2008 vp sisältyy kuitenkin säännös siitä, että kestävänsä metsätalouden rahoituslain nojalla tukea ei myönnetä, jos rahoitettavaan työhön tai toimenpiteeseen on myönnetty muuta julkista tukea. Pällekkäisiä avustusmuotoja ei siis syntyisi.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan, että yksityisistä teistä annetun lain 93 §:ään lisätäisiin väliaikaisesti uusi 3 momentti, jonka mukaan valtionavustusta voitaisiin myöntää sellaistenkin yksityisteiden parantamiseen, jotka eivät täytä pykälän 1 momentin 1 tai 2 kohdan edellytyksiä ja 2 momentissa säädetyn estämättä. Säännös koskisi valtion vuosien 2009—2011 talousarvion momentille 31.25.50 (Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen) otettavaa vuosittaista 10 miljoonan euron lisäystä erityisesti puuhuollon turvaamiseen ja joka kohdennettaisiin teille, joilla olisi puutavarakuljetusten kannalta huomattava merkitys. Yleensä avustus myönnettäisiin olemassa olevan tieverkon kunnostuksiin. Perustellusta syystä avustusta voitaisiin myöntää uuden

tien tekemiseen, jos tiellä on puutavarakuljetusten ja muun liikenteen kannalta huomattava merkitys. Uuden tien rakentamisella saataisiin joissakin tapauksissa lyhentää kulku- ja kuljetusmatkoja.

Kysymyksessä on kolmen vuoden siirtomääräraha. Vuosina 2009—2011 myönnettävän määrärahan perusteella avustuksia voitaisiin maksaa vielä vuosina 2012 ja 2013. Kuljetuksilla tarkoitettaisiin metsäteollisuuden puukuljetusten lisäksi myös metsän hoidon edellyttämiä kuljetuksia sekä energia-puun kuljetuksia.

Avustuksen piiriin hyväksyttävät kustannukset olisivat samoja kuin Tiehallinnon nykyisinkin hyväksymät. Yksityisistä teistä annetun lain mukaisina hyväksyttävänä kustannuksina ei pidetä esimerkiksi lupa- eikä tietoisuus- ja toteutuskustannuksia, vaan avustus kohdennetaan parannus- ja korjaushankkeisiin eli puhtaasti tienpitoon.

Puuhuollon turvaamiseksi myönnettävän avustuksen enimmäismäärä olisi 50 prosenttia parantamishankkeen hyväksytyistä ja todellisista kustannuksista ja 30 prosenttia uuden tien tekemisen hyväksytyistä ja todellisista kustannuksista. Säännöksellä saatettaisiin kestävänsä metsätalouden rahoituslain mukainen tuki ja yksityisistä teistä annetun lainpuuhuollon turvaamisen avustukset vuosina 2009—2011 keskimäärin samalle tukitasolle.

Yksityisistä teistä annetun lain mukaisen avustuksen saajana on tiekunta. Tiekunta on oikeushenkilö, jonka päätehtävä on huolehtia osakkaiden yhteiseen lukuun tienpidosta eli ylläpitää kulkuyhteyttä. Yksityistiet täydentävät merkittävästi yhteiskunnan ylläpitämää liikenneinfrastruktuuria. Koska tiekunta ei harjoita maa- ja metsätaloutta tai muuta taloudellista toimintaa, tiekunnalle myönnetty avustus ei ole myöskään EY:n valtiontukisäännöksissä tarkoitettua tukea.

Maa- ja metsätalousministeriön sekä liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalojen yksityisteiden avustusjärjestelmät poikkeavat toisistaan, mutta edellä todetun mukaisesti järjestelmät eivät ole päällekkäisiä. Järjestelmien yhteensovittaminen ei tämän määräaikaisen lain valmistelun yhteydessä ole mahdollista, mutta yhteensovittamista tarkastellaan erikseen lähivuosina hallinnon muussa kehittämistyössä.

Valtion tuen vaikuttavuuden varmistamiseksi ja kokonaisnäkemysten saavuttamiseksi metsäteollisuuden puukuljetuksista metsäteiden ja muiden yksityisten teiden muodostamalla verkolla tulee Tiehallinnon avustuksesta päättävänä viranomaisena olla yhteistyössä alueellisten metsäkeskusten kanssa. Avustusta hakevan on tarvittaessa hankittava metsäkeskuksen lausunto puutavarakuljetusten merkitystä koskevan edellytyksen arviointia varten. Yhteisen hyväksyttävyyden vuoksi avustuksen saamisen edellytyksenä olisi kuten muissakin yksityisistä teistä annetun lain mukaisissa valtionavustuksissa, että avustettavaa tietä varten on perustettu tiekunta.

2 Esityksen vaikutukset

Esityksen tarkoituksena on edistää kotimaisen puun käyttöä parantamalla puukuljetusten kannalta tärkeää yksityistieverkkoa erityisesti tähän tarkoitukseen valtion talousarviossa osoitettavien määrärahojen avulla väliaikaisena järjestelynä. Esityksellä myötävaikutetaan kotimaisen puunjalostusteollisuuden toimintaedellytyksiin ja kilpailukykyyn ilman, että järjestelyllä olisi kielletyn valtiontuen elementtejä. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan avustus myönnetään yksityisen tien tiekunnalle, jonka osakkuus määräytyy kulloisenkin maanomistuksen tai tienkäyttötarpeen perusteella. Esityksen vaatimat avustustoimenpiteet tapahtuvat nykyisellä viranomaisorganisaatiolla olemassa olevin henkilövoimavaroin.

3 Asian valmistelu

Lakiesitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä. Asiaa on valmistellut työryhmä, jossa ovat olleet liikenne- ja viestintäministeriön sekä Tiehallinnon lisäksi edustettuina maa- ja metsätalousministeriö, maanmittauslaitos, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Metsäteollisuus ry, Suomen Kuntaliitto ja Suomen Tieyhdistys ry. Työryhmässä edustettuina olleiden organisaatioiden lisäksi lausunto on pyydetty oikeusministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä sekä valtiovarainministeriöltä. Lausunnoissa esitetyt näkökohdat on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon esityksen viimeistelystä.

4 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2009 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

5 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti valtion vuoden 2009 talousarvion kanssa eli 1 päivänä tammikuuta 2009.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

yksityisistä teistä annetun lain 93 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään yksityisistä teistä 15 päivänä kesäkuuta 1962 annetun lain (358/1962) 93 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1606/1995, väliaikaisesti uusi 3 momentti seuraavasti:

93 §

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdan sekä 2 momentin estämättä valtion varoista voidaan antaa valtion vuosien 2009–2011 talousarvion määrärahojen rajoissa metsätalouden toimintaedellytysten turvaamiseksi avustusta sellaisten teiden tai niiden osien parantamiseen, joilla katsotaan olevan puutavarakuljetusten kannalta huomattava merkitys. Perustellusta syystä avustusta voidaan myöntää myös uuden tien rakentamiseen, jos tiellä on puutavarakuljetusten ja muun liikenteen kannalta huomattava merkitys. Avustus myönne-

tään Tiehallinnon hyväksymien todellisten kustannusten perusteella, ja avustuksen enimmäismäärä on parantamishankkeissa 50 prosenttia ja tekemishankkeissa 30 prosenttia hankkeen hyväksytyistä kustannuksista. Hakijan on liitettävä avustushakemukseen tarvittaessa alueellisen metsäkeskuksen lausunto puutavarakuljetusten merkitystä koskevan edellytyksen täyttymisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20. Lain 93 §:n 3 momentti on voimassa 31 päivään joulukuuta 2011.

Helsingissä 10 päivänä lokakuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Liikenneministeri *Anu Vehviläinen*